NAMANGAN DAVLAT UNIVERSITETI
ILMIY AXBOROTNOMASI, [2025-10]
ISSN:2181-1458
ISSN:2181-0427

10.00.00-FILOLOGIYA
journal.namdu.uz
PHILOLOGICAL

Sheraliyeva Dildora Abduvaxob qizi
Is'hoqxon Ibrat nomidagi Namangan davlat chet tillari instituti 1-kurs tayanch doktoranti
dildorasheraliyeva007@gmail.com

ABDULLA QAHHOR HIKOYALARIDA QAHRAMON OBRAZINING IJTIMOIY-ESTETIK TAHLILI

Annotatsiya: *Ushbu maqola Abdulla Qahhorning "O'g'ri", "Anor" va "Jonfig'on" hikoyalarida qahramon obrazlarini ijtimoiy-estetik jihatdan tahlil qilishga bag'ishlangan. Muallif har bir hikoyada jamiyat hayotining turli qatlamlari, insoniy fazilatlar va ruhiy kechinmalarni badiiy ifoda etish orqali o'z davrining ijtimoiy haqiqatini ochib beradi. "O'g'ri" hikoyasida xalqning kambag'allik va tengsizlikka qarshi sabrli, ammo kuchsiz holati; "Anor"da moddiy qashshoqlik va ma'naviy inqirozning oilaviy hayotga ta'siri; "Jonfig'on"da esa eskicha dunyoqarash bilan yangi ijtimoiy ong to'qnashuvi badiiy tasvir orqali ko'rsatiladi. Maqolada yozuvchining "achchiq kulgi" uslubi va estetik uyg'unlik, ramz va detallar orqali xarakter ochish mahorati tahlil qilinadi. Shuningdek, Qahhor qahramonlarining insoniy fazilatlari-halollik, sabr, mehnatsevarlik va o'zini anglash jarayoni orqali adibning badiiy-estetik ideallari yoritilgan. Asarlarda ijtimoiy haqiqat va estetik go'zallik bir butunlikda ifodalanib, o'quvchini insoniy qadriyatlar va ma'naviy yangilanish haqida chuqur o'yga chorlaydi.*

Kalit so'zlar: *Ijtimoiy-estetik tahlil, qahramon obrazi, hayot qiyinchiliklari, realizm, achchiq kulgi, ramz, mehnat, insoniylik, ma'naviy qadriyatlar.*

Шералиева Дильдора Абдувахоб кизи
докторантка 1-го курса Наманганского государственного института иностранных языков имени Исхакхона Ибрата

СОЦИАЛЬНО-ЭСТЕТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ОБРАЗА ГЕРОЯ В РАССКАЗАХ АБДУЛЛЫ КАХХОРА

Аннотация: *Данная статья посвящена социально-эстетическому анализу образов героев в рассказах Абдуллы Каххара «Вор», «Гранат» и «Джонфигон». Автор раскрывает социальную действительность своего времени, художественно изображая различные слои общества, человеческие качества и душевные переживания. В рассказе «Вор» показано терпеливое, но бессильное положение народа перед лицом бедности и неравенства; в «Гранате» - влияние материальной нищеты и духовного кризиса на семейную жизнь; а в «Джонфигоне» отражается столкновение старого мировоззрения с новым социальным сознанием. В статье анализируются «горький юмор» писателя, эстетическая гармония, мастерство раскрытия характера через символы и детали. Кроме того, через такие человеческие качества героев, как честность, терпение, трудолюбие и процесс самопознания, раскрываются художественно-эстетические идеалы автора. В произведениях социальная правда и эстетическая красота выражены в единстве, побуждая читателя к глубоким размышлениям о человеческих ценностях и духовном обновлении.*

Ключевые слова: *социально-эстетический анализ, образ героя, жизненные трудности, реализм, горький юмор, символ, труд, человечность, духовные ценности.*

Sheraliyeva Dildora Abduvaxob qizi
1st-year Doctoral Student, Is'haqxon Ibrat Namangan State Institute of Foreign Languages

SOCIO-AESTHETIC ANALYSIS OF THE HERO'S IMAGE IN ABDULLA QAHHOR'S SHORT STORIES

Abstract: *This article is devoted to the socio-aesthetic analysis of the characters in Abdulla Kahhor's short stories* "The Thief," "The Pomegranate," *and* "Jonfigon." *The author reveals the social reality of his time through the artistic depiction of different layers of society, human virtues, and emotional experiences. In* "The Thief," *the patient yet powerless condition of the people against poverty and inequality is portrayed; in* "The Pomegranate," *the impact of material deprivation and moral decay on family life is examined; and in* "Jonfigon," *the clash between traditional worldview and emerging social consciousness is vividly represented. The article analyzes the writer's "bitter irony" style, aesthetic harmony, and his mastery in revealing character through symbols and details. Moreover, through the human qualities of Kahhor's protagonists-honesty, patience, diligence, and self-awareness, the author's artistic*

and aesthetic ideals are illuminated. The stories express social truth and aesthetic beauty in unity, inviting readers to reflect deeply on human values and spiritual renewal.

Keywords: *socio-aesthetic analysis, character image, life hardships, realism, bitter irony, symbol, labor, humanity, moral values.*

Kirish.

O‘zbek adabiyotida realizm yo‘nalishining eng mashhur vakillaridan biri - Abdulla Qahhor hikoya janrida badiiy mahorati bilan ajralib turadi.Uning ijodi o‘zbek xalqining turmushi, ijtimoiy ruhiyati, axloqiy qadriyatlari va ma’naviy izlanishlarini chuqur yoritib bergani bilan ahamiyatlidir. Qahhor asarlari, ayniqsa hikoyalari, oddiy inson hayoti orqali butun bir davrning ijtimoiy manzarasini va ruhiy kechinmalarini badiiy vositalar yordamida aks ettiradi. Adib ijodining o‘ziga xos jihati shundaki, u kichik hajmli hikoya orqali keng ijtimoiy qatlamlar hayotini, insoniy fazilatlar va illatlarni mahorat bilan ochib bera olgan. Uning “O‘g‘ri”, “Anor” va “Jonfig‘on” kabi hikoyalari zamonaviy o‘zbek nasrining badiiy tafakkurida muhim o‘rin tutadi. Ushbu asarlarda yozuvchi xalq hayoti, mehnatkash insonning orzu-umidlari, qashshoqlik va ijtimoiy befarqlik, erkak va ayol o‘rtasidagi ijtimoiy munosabatlar, axloqiy qadriyatlarning buzilishi kabi masalalarni yuksak realizm asosida ko‘rsatadi. Yozuvchi hikoyalaridagi qahramonlar - Qobil bobo, Turobjon, Jonfig‘on va Malohatxon singari obrazlar - o‘z davrining ijtimoiy haqiqatini ifoda etuvchi timsollardir. Ular orqali yozuvchi xalqning sabr-toqati, insoniyligi, ayni paytda jamiyatdagi tengsizlik va befarqlikni tanqidiy yondashuvda yoritadi. Adib “achchiq kulgi” va estetik jihatdan uyg‘unlashtirgan uslubi bilan inson hayotidagi qiyinchiliklarni nafaqat tanqid, balki estetik zavq manbaiga aylantiradi. Shu bois Abdulla Qahhor hikoyalarining tahlili nafaqat adabiy-estetik, balki ijtimoiy-ma’naviy ahamiyatga ega. U o‘z asarlari orqali o‘quvchini insoniylik, halollik, mehnatsevarlik, sabr-toqat va yangilanish ruhida tarbiyalaydi. Mazkur maqolada yozuvchining “O‘g‘ri”, “Anor” va “Jonfig‘on” hikoyalari asosida qahramon obrazlarining **ijtimoiy-estetik tahlili** yoritilib, Qahhor ijodining badiiy g‘oyaviy mohiyati hamda realizmga asoslangan estetik ideallari ochib beriladi.

Adabiyotlar tahlili va metodlar.

Abdulla Qahhor ijodi o‘zbek realizmining yuksak bosqichini ifodalaydi. Uning hikoyalarida jamiyat hayotining turli qatlamlari, inson ruhiyatining murakkab kechinmalari va ma’naviy izlanishlar badiiy vositalar orqali ifodalanadi. Adib o‘z davrining ijtimoiy haqiqatini **achchiq kulgi, satira va lirizm** uyg‘unligida yoritadi. Adibning “O‘g‘ri”, “Anor” va “Jonfig‘on” hikoyalari o‘zbek adabiyotida **ijtimoiy realizm** tamoyillarini chuqur namoyon etgan asarlar sifatida alohida o‘rin egallaydi. Ushbu hikoyalarda yozuvchi **oddiy inson hayoti orqali keng ijtimoiy manzarani** yaratadi, xalqning orzusi, sabri, iztirobi va insoniy fazilatlarini bitta voqea yoki obraz atrofida badiiylashtiradi. “O‘g‘ri” hikoyasida **tengsizlik, qashshoqlik, adolatsizlik** muammolari markazda turadi. Qobil bobo obrazi xalqning halol mehnatkash, ammo ijtimoiy jihatdan zaif qatlamini ifoda etadi. Ho‘kiz ramzi halol mehnatning, kampirning yig‘isi xalq og‘rig‘ining, Qobil boboning sabri esa insoniy matonatning badiiy timsolidir. Bu hikoyada **ijtimoiy tahlil** bilan bir qatorda **estetik hissiyot** kuchli: kulgi orqali og‘riqni sezdirish - Qahhor ijodining o‘ziga xos xususiyati. “Anor” hikoyasi oilaviy hayot va insoniy orzular fonida **moddiy qashshoqlik va ma’naviy inqiroz** muammolarini yoritadi. Turobjon va uning ayoli obrazlarida yozuvchi **ruhiy ezilish, mehrga tashnalik, ijtimoiy befarqlik** holatini psixologik tahlil vositasida ko‘rsatadi. Hikoyaning asosiy ramzi - **anor -** tashqi go‘zallik va boylik timsoli sifatida ichki ehtiros, nafs va orzular sinovini bildiradi. Shu orqali yozuvchi moddiy muammolarning inson ruhiyatiga ta’sirini estetik darajada ifodalaydi. “Jonfig‘on” hikoyasida esa yozuvchi **erkak va ayol o‘rtasidagi ijtimoiy rollar o‘zgarishi**, eski patriarxal dunyoqarash bilan yangi ijtimoiy ong to‘qnashuvini yoritadi. Jonfig‘on - ichkilik, rashk va g‘urur tuyg‘ularida o‘zini yo‘qotgan erkak; Malohatxon esa yangilanish, mehnat va irodani ifodalovchi yangi davr ayolidir. Hikoyanavis bu ikki obraz orqali jamiyatdagi **yangilanish zarurati** va **axloqiy uyg‘onish** g‘oyasini ilgari suradi. Kulgi va fojea uyg‘unligi, kontrast asosidagi badiiy uslub hikoyaning estetik kuchini oshiradi.

Metod jihatidan ushbu maqolada **kompleks adabiy-estetik yondashuv** qo‘llanildi. Tahlilda **ijtimoiy-realistik, psixologik, ramziy va estetik** metodlar birgalikda ishlatildi. Har bir hikoya uch bosqichda o‘rganildi:

Ijtimoiy mazmun tahlili - asarda aks etgan ijtimoiy muhit, muammolar va ularning davr bilan aloqadorligini aniqlash;

Estetik tahlil - adiiy vositalar, ramz, satira, kulgi va lirizm elementlari orqali estetik ta’sirni ochish;

Ijtimoiy-estetik uyg‘unlik - voqelik va go‘zallikning o‘zaro aloqasi, insoniy fazilatlarning badiiy darajada ifodalanishini tahlil qilish.

Tahlil jarayonida Yozuvchi asarlari **ijtimoiy haqiqatni badiiy umumlashtirish, fojea va kulgining uyg‘unligi, inson ruhiyatining ifodasi** nuqtai nazaridan o‘rganildi. Shuningdek, adibning **til vositalari, ramziy tafakkuri, xalqona dialoglari** uning realizm maktabiga xos estetik tamoyillarni aniqlashda asos bo‘ldi. Ushbu metodologik yondashuv orqali Abdulla Qahhor hikoyalaridagi qahramonlar nafaqat badiiy shaxs sifatida, balki **jamiyat ongining ifodachilari**, insoniy fazilatlar va ma’naviy qadriyatlarning timsollari sifatida talqin qilindi. Shu tariqa, adib ijodining ijtimoiy-estetik mohiyati -

insonni anglash, halollik, sabr va mehnat orqali go‘zallikka erishish g‘oyasi bilan yakunlanadi

“O‘g‘ri” hikoyasidagi qahramon obrazining ijtimoiy–estetik tahlili

Ijtimoiy mazmunining badiiy ifodasi

Abdulla Qahhorning “O‘g‘ri” hikoyasi o‘z davrining ijtimoiy haqiqatini badiiy ifoda etgan asardir. Asar markazida kambag‘al, halol, ammo jamiyatda kuchsiz dehqon - **Qobil bobo** obrazi turadi. Uning hayoti orqali yozuvchi xalqning og‘ir turmushi, qashshoqlik va tengsizlikni ko‘rsatadi. **Ho‘kizning yo‘qolishi** oddiy voqea emas, balki xalq mehnati va halollik ramzidir. Amin, pristav, ellikboshi kabi obrazlar orqali yozuvchi **byurokratiya, adolatsizlik va mansabparastlikni** tanqid qiladi. Qobil boboning taqdirga bo‘lgan ishonchi esa xalqning itoatkor, chorasiz holatini ifodalaydi. Shu tariqa, kichik voqea orqali yozuvchi butun jamiyat hayotini aks ettiradi.

Estetik tahlil - achchiq kulgi va achinish uyg‘unligi

Hikoya estetik jihatdan fojea va kulgining uyg‘un namunasi sanaladi. Qahhor “**achchiq kulgi**” uslubidan foydalanib, kulgili holatlar orqali og‘riqli haqiqatni yoritadi. Ellikboshi, amin, pristav kabi obrazlar befarqlik va vijdonsizlik timsolidir - ular o‘quvchini kuldirsa ham, bu kulgi ortida achinish va g‘azab yotadi. Qobil bobo obrazida esa **sabr, halollik va sadoqat** estetik go‘zallik darajasiga ko‘tarilgan. Ramzlar tizimi ham badiiy kuchni oshiradi: **ho‘kiz - halol mehnat**, **kampirning yig‘isi - xalq og‘rigi**, **sabr - insoniy matonat**. Shu orqali yozuvchi **satira va lirizmni uyg‘unlashtirib**, o‘quvchida estetik zavq va hamdardlik uyg‘otadi.

Ijtimoiy–estetik uyg‘unlik

“O‘g‘ri”da ijtimoiy mazmun va estetik ifoda bir-birini to‘ldiradi. Yozuvchi adolatsizlik va qashshoqlikni fosh etar ekan, inson ruhiyatiga ham chuqur kiradi. Qobil boboning oddiy hayoti - ijtimoiy haqiqatning badiiy ifodasidir. U jamiyatda mag‘lub bo‘lsa ham, **ma’nan g‘olib**, insoniylik timsoli sifatida tasvirlanadi. Qahhor estetik ideal sifatida insondagi **poklik va halollikni** ulug‘laydi. Shu bois “O‘g‘ri” hikoyasi ijtimoiy haqiqat va estetik go‘zallikning uyg‘un namunasiga aylanib, o‘quvchini **insoniy qadriyatlar haqida chuqur o‘yga chorlaydi**.

“Anor” hikoyasidagi qahramon obrazining ijtimoiy-estetik tahlili

Ijtimoiy hayotning badiiy aks ettirilishi

Abdulla Qahhorning “**Anor**” hikoyasi o‘z davrining ijtimoiy muammolarini oilaviy hayot orqali ochib bergan asardir. Unda **kambag‘allik, ruhiy ezilish va tengsizlik** muammolari markazda turadi. Asarning bosh qahramoni **Turobjon -** halol mehnatkash, ammo imkoniyatsiz inson. U yashayotgan muhit, moddiy yetishmovchilik va jamiyatdagi befarqlik tufayli ruhiy tushkunlikka tushadi. Turobjon timsolida yozuvchi o‘z davrining mehnatkash, ammo umidsizlikda yashayotgan odamlari obrazini yaratadi. Ayol qahramon esa qashshoqlikdan charchagan, ruhiy iztirob ichida yashovchi, orzulari so‘nayotgan ayol timsolidir. U orqali yozuvchi **ijtimoiy tengsizlikning insoniy munosabatlarga ta’sirini** ko‘rsatadi. Asardagi **anor ramzi -** moddiy boylik va orzular timsoli: ayol uchun u hashamat, Turobjon uchun esa hayotdagi yetishmovchilik va tengsizlik belgisidir. Shu tarzda yozuvchi oddiy voqea orqali jamiyatdagi **ijtimoiy nomutanosiblikni badiiy shaklda** ochib beradi.

Estetik tahlil - ramz va fojeali go‘zallik uyg‘unligi

Hikoya estetik jihatdan inson ruhining ichki kechinmalarini tasvirlashda **psixologik chuqurlik va ramziy tafakkur** uyg‘unligini namoyon etadi. Qahhorning tili sodda, ammo ma’nodor; u **fojeani go‘zallikka aylantirish** tamoyiliga amal qiladi. Asarning estetik markazida turgan **anor ramzi** tashqi go‘zallik va boylikni ifodalasa, ichki ma’noda inson qalbidagi ehtiros, nafs va orzular sinovidir. Ayol obrazida go‘zallik va fojea uyg‘unlashgan: u ijtimoiy bosim qurboni, ammo ichki orzularining so‘nmasligi bilan estetik go‘zallik darajasiga ko‘tariladi. Dialoglar tabiiy, obrazlar jonli, detallar esa ramziy ma’noga ega. Shu orqali yozuvchi o‘quvchini bir paytning o‘zida **achinish, hamdardlik va tafakkurga** chorlaydi.

Ijtimoiy–estetik uyg‘unlik

“Anor” hikoyasida ijtimoiy mazmun va estetik ifoda o‘zaro uyg‘unlashgan. **Kambag‘allik, ruhiy bosim va oilaviy ziddiyat** ijtimoiy asosni tashkil etsa, ramz va his-tuyg‘ular bu mazmunga estetik chuqurlik beradi. Turobjon va ayol obrazlarida ikki xil fojea ko‘rsatilgan: biri sabrli, lekin ruhiy ezilgan erkak; ikkinchisi mehrga tashna, ammo umidsizlik bilan yashayotgan ayol. Ularning har ikkisi jamiyat qurboni, ammo yozuvchi ularni rahm bilan emas, **badiiy hamdardlik** bilan tasvirlaydi. Hikoyaning asosiy xulosasi shuki: **moddiy boylik insoniy qadriyatlarning o‘rnini bosa olmaydi.** Shu jihatdan “Anor” ijtimoiy haqiqat va estetik go‘zallikning uyg‘un namunasi bo‘lib, insoniy fojiani badiiy go‘zallikka aylantirgan Qahhor mahoratini namoyon etadi.

“Jonfig‘on” hikoyasidagi qahramon obrazining ijtimoiy-estetik tahlili

Jamiyat hayotining badiiy talqini

Abdulla Qahhorning “**Jonfig‘on**” hikoyasi o‘z davrining ijtimoiy o‘zgarishlarini -eski patriarxal qarashlar bilan yangi ijtimoiy ong to‘qnashuvini badiiy tarzda yoritadi. Asar markazida er-xotin o‘rtasidagi ziddiyat turadi: **Jonfig‘on -** bekorchilik, rashk va ichkilik domiga tushgan, erkaklik sha’nini yo‘qotgan inson; **Malohatxon** esa mehnat, sabr va yangilanish yo‘lini tanlagan ayoldir. Bu ikki obraz orqali yozuvchi **jamiyatdagi yangilanish jarayonlari** va **gender rollaridagi o‘zgarishlar**ni ochib beradi. Jonfig‘on eski dunyo qarashlarini ifodalasa, Malohat yangi davr ayoli sifatida ijtimoiy faollik va mustaqillik timsoliga aylanadi. Yozuvchi ayolning o‘z yo‘lini topishini “uy buzilishi” emas,

balki **jamiyat tiklanishining belgisi** sifatida talqin etadi. Shu bois hikoya **ayolning ijtimoiy o‘zgarishdagi roli va erkakning yangilanish zarurati** haqida ijtimoiy ogohlik chaqirig‘i sifatida baholanadi.

Estetik tahlil - kulgi va fojeaning uyg‘unligi

Estetik jihatdan “Jonfig‘on” kulgi va fojeaning uyg‘un namunasi bo‘lib, yozuvchi o‘zining mashhur **“achchiq kulgi”** uslubidan samarali foydalangan. Jonfig‘onning kiyim yoqishi, soqoliga o‘t qo‘yishi, devorga bosh urishi - bu uning **yo‘qotilgan erkaklik sha’nining ramziy ifodasi**dir. Bu holatlar o‘quvchini kuldirsa ham, ortida chuqur fojea yotadi. Malohatxon obrazida esa go‘zallik, mehnatsevarlik va irodalilik uyg‘unlashgan. Uning bog‘da osilgan portreti - ayol mehnatining e’tirofi, **yangilanish va ijodkorlik ramzi**dir. Qahhorning badiiy uslubi kontrastga asoslangan: **vayronkor “olov” - yaratuvchan “mehnat”**, **kulgi - achinish**, **eski - yangi**. Xalqona tildan, jonli dialoglardan foydalanish hikoyaga tabiiylik va sahnaviylik baxsh etadi. Har bir detal - **chilim, mukofot, portret -** ramziy ma’noga ega bo‘lib, asarga estetik chuqurlik beradi.

Ijtimoiy–estetik uyg‘unlik

“Jonfig‘on” hikoyasida ijtimoiy mazmun va estetik ifoda bir butunlikda uyg‘unlashgan. Qahhor bir tomondan jamiyatdagi **yangilanish va qadriyatlar almashuvi**ni yoritadi, ikkinchi tomondan **inson ruhiy inqirozini estetik go‘zallikka aylantiradi.** Jonfig‘on - o‘tgan zamon vakili, o‘z “g‘ururi”ni saqlamoqchi bo‘lib, rashk va ichkilikka beriladi; Malohat esa yangi davr ayoli sifatida mehnat orqali o‘z qadrini topadi. Ularning qarama-qarshiligi orqali yozuvchi **eski va yangi qadriyatlar to‘qnashuvini ijtimoiy-estetik darajada** yoritadi. Asarning xulosasi aniq: **haqiqiy qadr va hurmat so‘zda emas, mehnatda.** Qahhor insonni qoralamaydi - u **kulgi orqali o‘ylantiradi, hamdardlik orqali tarbiyalaydi.** Shu bois “Jonfig‘on” o‘zbek realizmining yuksak namunasi bo‘lib, unda kulgi ijtimoiy og‘riqni yumshatuvchi, estetik zavqni uyg‘otuvchi vositaga aylanadi.

Natijalar va muhokama.

Abdulla Qahhor ijodi o‘zbek realizmining yuksak bosqichini ifodalaydi. Uning “O‘g‘ri”, “Anor” va “Jonfig‘on” hikoyalari ijtimoiy haqiqatni insoniy taqdirlar, ruhiy kechinmalar va badiiy ramzlar orqali yoritgan mukammal asarlardir. Yozuvchi kichik hayotiy voqealar orqali butun jamiyat hayoti, xalq ruhiyati va axloqiy qadriyatlarni chuqur tahlil qiladi. Qahhor hikoyalarining asosiy g‘oyasi - **insoniylik, halollik, mehnat, sabr va ma’naviy uyg‘onishni ulug‘lash**dir. “O‘g‘ri”da xalqning halol, ammo nochor hayoti; “Anor”da moddiy yetishmovchilikdan kelib chiqqan ma’naviy inqiroz; “Jonfig‘on”da esa eski dunyo bilan yangi ijtimoiy ong to‘qnashuvi badiiy tarzda ifodalangan. Har uch asarda yozuvchi ijtimoiy muammolarni fosh etish bilan birga, ularni **estetik go‘zallikka aylantirish** orqali o‘quvchini o‘ylantiradi va tarbiyalaydi. Shu bilan u **fojeada go‘zallikni ko‘rish**, **kulgi orqali ogohlik uyg‘otish** va **ramz orqali anglash** tamoyillarini mahorat bilan uyg‘unlashtiradi. Tahlil jarayonida qo‘llangan **kompleks adabiy-estetik metod** o‘zini to‘liq oqladi. Unda ijtimoiy-realistik, psixologik, ramziy va estetik yondashuvlar birgalikda qo‘llanilib, adib asarlaridagi ijtimoiy mazmun, ruhiy tahlil va badiiy vositalar o‘rtasidagi uzviy bog‘liqlik ochib berildi. Har bir hikoya uch bosqichli model asosida o‘rganildi:

Ijtimoiy mazmun - davr muammolari va ijtimoiy haqiqatni yoritish;

Estetik ifoda - ramz, lirizm va kulgi orqali ruhiy ta’sirni kuchaytirish;

Ijtimoiy-estetik uyg‘unlik - voqelik va go‘zallikning badiiy birligiga erishish.

Bunday yondashuv yozuvchining hikoyalarini **badiiy, falsafiy va axloqiy jihatdan kompleks tahlil** qilish imkonini berdi. Natijada aniqlanishicha, Abdulla Qahhor hikoyalarining ijtimoiy-estetik mohiyati **odamni anglash, mehnatni qadrlash, halollikni ulug‘lash va ma’naviy uyg‘onishga da’vat etish** g‘oyalariga tayanadi. Umuman olganda, yozuvchi hikoyalari o‘zbek adabiyotida **axloqiy-estetik realizm** tamoyillarining eng yorqin namunalaridan biri bo‘lib, o‘quvchini nafaqat jamiyatdagi adolatsizlik va ma’naviy inqiroz haqida, balki insonning ichki dunyosi, ruhiy pokligi va ijtimoiy mas’uliyati haqida ham chuqur mushohadaga chorlaydi.

Xulosa.

Abdulla Qahhor o‘zbek adabiyotida realizmning badiiy-estetik tamoyillarini eng mukammal darajada ifodalagan ijodkorlardan biridir. Uning hikoyalarida inson ruhiyati, ijtimoiy hayot muammolari va ma’naviy qadriyatlar o‘zaro uyg‘unlikda tasvirlanadi. “O‘g‘ri”, “Anor” va “Jonfig‘on” hikoyalari orqali yozuvchi jamiyat hayotidagi adolatsizlik, qashshoqlik, tengsizlik, axloqiy inqiroz va ruhiy ezilish muammolarini chuqur tahlil qilib, ularni badiiy shaklda umumlashtiradi. Har bir asar voqeasi ortida xalqning hayoti, orzu-intilishlari, sabr-toqati va ichki dunyosi mujassam. Qahhor o‘z ijodida **“achchiq kulgi”**, **ramz**, **psixologik tahlil** va **lirizm**ni uyg‘unlashtirgan holda ijtimoiy og‘riqni estetik go‘zallikka aylantiradi. U o‘quvchini kuldirar ekan, shu kulgi orqali jamiyatdagi befarqlik, adolatsizlik va insoniy qadriyatlardan uzoqlashish oqibatlarini chuqur his qildiradi. “O‘g‘ri” hikoyasida xalqning halol mehnati va sabri; “Anor”da insoniy orzular, ruhiy iztirob va ma’naviy tanazzul; “Jonfig‘on”da esa eski dunyoqarash bilan yangi ong o‘rtasidagi ziddiyat va ayolning ijtimoiy o‘zgarishdagi roli badiiy mahorat bilan yoritilgan. Tahlil natijalari shuni ko‘rsatadiki, yozuvchi hikoyalarida **ijtimoiy haqiqat va estetik ifoda bir butunlikda namoyon bo‘ladi**. Yozuvchi jamiyatni fosh etish bilan cheklanmaydi, balki insonni anglash, halollikni qadrlash, mehnatni ulug‘lash va ma’naviy uyg‘onishga da’vat etuvchi g‘oyalarni ilgari

suradi. Shu jihatdan, uning asarlari o‘zbek realizmining **axloqiy-estetik maktabi**ni shakllantirgan, xalq tafakkuri va adabiy didining yuksalishiga katta hissa qo‘shgan. Umuman olganda, Abdulla Qahhor hikoyalaridagi qahramonlar - Qobil bobo, Turobjon, Jonfig‘on va Malohatxon - o‘z davrining ijtimoiy haqiqatini, insoniy iztiroblarini va ma’naviy uyg‘onish g‘oyasini mujassamlashtiruvchi timsollardir. Ular orqali yozuvchi insonning jamiyatdagi o‘rnini, ichki dunyosining murakkabligini va axloqiy poklikning abadiy qadriyat sifatidagi mohiyatini ochib bergan. Natijada, adib ijodi nafaqat o‘zbek nasrining, balki umuman milliy tafakkur va ma’naviyat tarixining yuksak bosqichini tashkil etadi. Uning asarlarida jamiyatni anglash, insonni qadrlash va hayot go‘zalligini mehnat, sabr hamda halollik orqali topish g‘oyasi o‘zining badiiy-estetik mukammalligiga erishgan.

Adabiyotlar ro‘yxati.

1. Qo‘shjonov. M. Abdulla Qahhor mahorati - Toshkent.: G‘afur G‘ulom nomidagi Adabiyot va san’at nashriyoti, 1984.
2. Sanjar. S. Abdulla Qahhor ijodi va adabiy tanqid - Toshkent.: Universitet, 1996.
3. Normatov. U. Abdulla Qahhorni anglash mashaqqati - Toshkent.: Universitet, 1999
4. Karimov. N. va boshqalar. XX asr o‘zbek adabiyoti tarixi - Toshkent.: O‘qituvchi, 1999.
5. Umurov. H. Adabiyotshunoslik nazariyasi - Toshkent.: Abdulla Qodiriy nomidagi xalq merosi nashriyoti, 2004.
6. Qahhor. A. Anor. Qissa va hikoyalar to‘plami - Toshkent.: G‘afur G‘ulom nomidagi nashriyot - matbaa uyi, 2012.
7. Qahhor. A. Hikoyalar to‘plami - Toshkent.: Ilm-ziyo-zakovat, 2023.
8. Qahhor. A. Ming bir jon - Toshkent.: Ziyo nashr nashriyoti, 2023.